

Asia: VN/30583/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston maaseutupoliittiseksi selonteoksi eduskunnalle

1. Yleiset huomiot

Mitä ajatuksia selontekoluonnos herättää? Huom. Ilmoita tässä, mikäli yksityishenkilönä haluat, että lausuntosi näkyy myös hankeikkunassa.

Hämeen liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta valtioneuvoston maatalouspoliittiseksi selonteoksi. Kanta-Hämeen osalta haluamme tuoda esiin seuraavat näkökulmat:

1. Väestökehitys ja huoltosuhde

Kanta-Häme on kohdannut viime vuosikymmeninä samankaltaisia haasteita kuin moni muu Etelä-Suomen maakunta, jossa väestö kasvaa korkeintaan maltillisesti tai supistuu ja ikääntyneiden osuus kasvaa nopeasti. Tämä kehitys vaikuttaa suoraan alueen huoltosuhteeseen ja työvoiman saatavuuteen.

On tärkeää, että valtion aluekehityspolitiikka tukee sellaisia toimia, joilla voidaan houkutella ja pitää kiinni nuorista, työikäisistä sekä korkeasti koulutetuista asukkaista.

Hämeenlinnan, Riihimäen ja Forssan seutujen elinvoimalle erityisen tärkeää on saavutettavuus, riittävä koulutustarjonta sekä korkeakoulu- ja TKI-yhteistyö.

Monipaikkainen asuminen, erityisesti vapaa-ajan asuminen ja turismi tulisi ottaa huomioon esimerkiksi hyvinvointialueiden palvelutasoa tarkasteltaessa esimerkiksi palo- ja pelastuspalveluiden osalta, jotta yksiköiden määrä on riittävässä suhteessa alueen todelliseen tarpeeseen. Mikäli tarkastellaan vain vakituista asumista, jää huomattavan iso osa-aikaisten asujien määrä eri alueilla huomioimatta. Monipaikkaisten asukkaiden luoma resurssi tulisi voida hyödyntää alueilla huomioiden, että monipaikkainen asuminen muun muassa tasapainottaa ikärakenteen jyrkkää

kehityskulkua, säilyttää kaupallisia palveluita sekä tuo alueelle uudenlaista osaamista ja innovaatiopotentiaalia.

2. Elinkeinorakenne ja innovaatiotoiminta

Kanta-Hämeen alueen elinkeinorakenne on monipuolistunut viime vuosikymmeninä. Perinteisen teollisuuden rinnalle on noussut merkittävä määrä pk-yrityksiä, erityisesti teknologia- ja palvelualoilla. Myös biotalouden ja kiertotalouden ratkaisut ovat vahvistuneet. Lisäksi perinteisesti vahva puolustusteollisuus on viime vuosina entisestään noussut tärkeään rooliin.

Kanta-Hämeen alueen vahvuuksia ovat mm. korkeatasoinen ammatillinen koulutus, yrityslähtöinen TKI-toiminta sekä kehittyvä logistiikka- ja teollisuusinfra. On tärkeää, että valtion kehittämisrahoitus kohdentuu myös maakuntien omaehtoiisiin innovaatioekosysteemeihin, eikä painotu vain kasvukeskuksiin.

Maaseudun elinkeinojen ja yrittäjyyden kannalta keskeistä on, että maa- ja metsätalousyritysten lisäksi myös muita elinkeinoja edistetään (esim. matkailu). Mikroyrittäjyyden potentiaali on paikasta riippumatonta. Toimivat liikenne- ja datayhteydet ovat nykypäivänä elinehto käytännössä kaikenlaiselle yrittämiselle.

3. Liikenneyhteydet ja saavutettavuus

Kanta-Hämeen saavutettavuus on valtakunnallisesti kilpailukykyinen, mutta edellyttää jatkuvaa satsaamista erityisesti raideyhteyksien kehittämiseen ja ylläpitoon sekä Helsinki-Tampere moottoritien kunnossapitoon. Kanta-Häme on vahva pendelöintimaakunta. Riihimäen seutu on Manner-Suomen pendelöivin alue – yli 60 % työllisistä käy töissä asuinkuntansa ulkopuolella. Myös Hämeenlinnan ja Forssan seuduilla pendelöinti on yleistä.

Maakunnan halki kulkeva Helsinki-Tampere-rata on yksi Suomen vilkkaimmista. Sen kapasiteetin ja toimintavarmuuden kehittäminen edelleen on Kanta-Hämeen kannalta elintärkeää. Rata on olennainen osa koko valtakunnan huoltovarmuutta sekä maan kehityspotentiaalın edellytys.

Kantatiet 10 ja 54 ovat merkittäviä elinkeinoelämän ja työmatkaliikenteen reittejä, joiden kunto ja turvallisuus vaikuttavat suoraan alueen vetovoimaan. Maaseudun kannalta myös alempiasteinen tieverkko ja sen kunto on kriittinen osa alueen elin-kelpoisuutta. Sillä on merkitystä valtakunnalle kokonaisuudessaan muun muassa huoltovarmuuden (esim. ruoantuotanto) kannalta.

Myös tietoliikenneyhteydet ovat nykyisin täysin kriittisiä työnteon saavutettavuuden näkökulmasta. Pandemian myötä yleistynyt etätyön tekeminen on Tilastokeskuksen mukaan lisääntynyt vuodesta 2022 maakunnista toiseksi eniten Kanta-Hämeessä. Etätyönteon mahdollistavat tietoliikenneyhteydet ovat tästä syystä entistäkin tärkeämmät.

4. Koulutus ja osaaminen

Alueen koulutustaso on noussut, mutta korkeakoulutettujen osuus väestöstä on edelleen alle maan keskiarvon. Alueella toimii aktiivinen Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK), jolla on keskeinen rooli osaamisen kehittämisessä ja tutkimusyhteistyössä.

On tärkeää, että aluekehityspolitiikka tukee monialaisen korkeakoulutoiminnan vahvistamista myös maakunnissa.

Kanta-Hämeessä toimivat Luonnonvarakeskuksen Jokioisten tutkimusyksikkö sekä Helsingin Yliopiston Lammin Biologinen asema tarjoavat huipputilat luonnontieteelliseen tutkimukseen ja opetukseen. On tärkeää, että tutkimuslaitosten toimintaedellytykset turvataan pitkälle tulevaisuuteen.

Työvoimapulan ratkaisuksi tarvitaan koulutuksen ja jatkuvan oppimisen parempaa alueellista saatavuutta. Koulutusmahdollisuuksien, toisen asteen ja korkeakoulutuksen, ei tulisi enää enempää keskittyä vain tietyille kaupunkiseuduille. Koulutusmahdollisuuksilla on keskeinen vaikutus esimerkiksi nuorten juurtumiselle paikkakunnalle.

5. Kestävä kehitys ja vihreä siirtymä

Hämeen liitto, sen alueen kunnat ja muut toimijat ovat aktiivisia kestävän kehityksen edistämässä. Maakunnassa on merkittäviä mahdollisuuksia uusiutuvan energian, kiertotalouden ja luonnon monimuotoisuuden edistämässä. Alueella on jo olemassa ja kehittymässä kestävään kehitykseen liittyviä alueita. Esimerkiksi Forssan seudulla on vahva biotalouden keskittymä (Eco-Industrial Park).

Valtion aluekehityspolitiikan tulisi kannustaa vihreän siirtymän paikallisiin ratkaisuihin myös pienemmissä maakunnissa, jotka ovat usein ketterimpiä kehittämään ja kokeilemaan. Luonnon monimuotoisuuden ja ilmastotavoitteiden edistäminen vaatii alueellisesti räätälöityjä tukimalleja.

6. Alueellinen yhdenvertaisuus ja palvelut

Selonteossa esiin tuodut erot alueiden välillä ovat tunnistettuja myös Kanta-Hämeessä. Alueellisen yhdenvertaisuuden toteutuminen edellyttää, että palvelut, koulutus ja infrastruktuuri turvataan kaikissa maakunnissa, ei vain suurimmissa kaupungeissa.

Maakuntien ja seutukuntien elinvoiman ylläpito on olennainen osa koko Suomen kilpailukykyä, hyvinvointia ja huoltovarmuutta.

Kanta-Häme toivoo, että selonteon linjaukset konkretisoituvat jatkossa riittävinä ja pitkäjänteisinä toimenpiteinä.

Yhteenveto

Hämeen liitto kannattaa selonteon tavoitetta vahvistaa alueiden elinvoimaa, resilienssiä ja kestävä kasvua. On kuitenkin tärkeää, että kansalliset kehittämistoimet ja resurssit kohdistetaan tasapuolisesti eri alueille, huomioiden maakuntien erityis-piirteet ja kehitystarpeet.

Kanta-Hämeen viime vuosikymmenten kehityssuunta osoittaa, että pitkäjänteinen aluekehitystyö tuottaa tulosta, kun se perustuu paikallisiin vahvuuksiin, yhteistyöhön ja valtion johdonmukaiseen tukeen.

Hämeen liitto ei pidä hyvänä hallintona asettaa merkittäviä lausuntopyyntöjä loma-aikana laadittavaksi. Hämeen liitto esittää, että jatkossa näin ei enää toimittaisi.

2. Maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmä

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutupolitiikan suunnittelujärjestelmään liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

3. Maaseutualueiden tilannekuva ja muutostekijät

Ovatko selonteossa tunnistetut näkökohdat maaseutualueiden tilannekuvaan ja muutostekijöihin liittyen olennaiset?

-

Puuttuuko tarkastelusta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

4. Kansallinen maaseutuvisio

Onko selonteossa kuvattu maaseutuvisio olennainen?

-

Puuttuuko maaseutuvisiosta jokin näkökohta, joka tulisi lisätä ottaen huomioon selonteon tarkoitus ja tavoitteet?

-

5. Poikkihallinnolliset tavoitteet ja kehittämissuosituks (Mikäli ongelmia esiintyy useamman vastauksen lisäämisessä lisääthän vastaukset kohtaan 7)

Ovatko selonteossa tunnistetut poikkihallinnolliset tavoitteet (5 kpl) ja kehittämissuosituks (24 kpl) olennaiset?

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset tavoitteet (1-3 kappaletta)?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit tavoitteisiin tavoitekohtaisesti:

-

Mitkä ovat näkökulmastanne tärkeimmät poikkihallinnolliset kehittämissuosituks (1-5 kappaletta)? (Merkitse kehittämissuositusten numerot 1-24)

-

Puuttuuko poikkihallinnollisista tavoitteista tai kehittämissuosituksista jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

Voit kirjoittaa mahdolliset tarkemmat kommentit kehittämissuosituksiin suosituskohtaisesti:

-

6. Liite: Maaseutualueiden nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvaus

Ovatko liitteessä kuvatut maaseutualueiden nykytilanne ja muutostekijät olennaiset?

-

Puuttuuko nykytilanteen ja muutostekijöiden kuvauksesta jokin kansallisesti merkittävä näkökohta, joka tulisi lisätä?

-

7. Muut täydennystarpeet

Onko selonteossa muita täydennystarpeita?

-

Mustonen Paula
Hämeen liitto